

- Kriek, W. Het taksterven van *Pinus nigra* soorten. Scriptie Landbouwhogeschool, Wageningen, 1960.
- Read, D. J. *Brunchorstia* Die-back of Corsican pine. For. Rec. Forestry Comm., London, nr. 61, 1967.
- Roll-Hansen, F. *Scleroderris lagerbergii* Gremmen (*Crumenula abietina* Lagerb.) and girdling of *Pinus sylvestris* L. Medd. Norske Skogsforsøksv. 68, Bd. 19, 1964.
- Schwarz, F. Die Erkrankung der Kiefern durch *Cenangium abietis*. Jena, 1895.
- Smerlis, E. The occurrence and pathogenicity of *Scleroderris lagerbergii* Gremmen in Quebec. Plant Dis. Rptr. 51 (7), 1967 (584-585).
- Vloten, H. van, and J. Gremmen. Studies in the Discomycete genera *Crumenula* de Not. and *Cenangium* Fr. Acta Bot. Neerl. 2 (2), 1953 (226-241).
- Waldie, J. S. L. Die-back disease of pines. Transact. Royal Scott. Arb. Soc. 40 (2), 1926 (120-125).

BOSBESCHERMING

Sneeuw- en ijzelschade na zuivering

[423 : 241]

A. M. VAN NES

Naar aanleiding van het artikel van M. Bol in het maart-nummer over het zuiveren van *Pinus* culturen, waarin hij herhaaldelijk wijst op het risico van sneeuw- en ijzelschade, kan de volgende ervaring als illustratie dienen waaruit blijkt dat dit risico zeker niet denkbeeldig is.

Op het landgoed Rovertse Heide, gelegen ten zuid-westen van Hilvarenbeek, is in een in 1956 aangelegde cultuur (plantverband $0,80 \times 0,80$ m) van deels groveden en deels Corsicaanse den een dergelijke zuiveringsproef uitgevoerd, waarbij het stamtaal van ± 15.000 stuks tot ± 3.500 stuks per ha is teruggebracht. Deze opstand was niet eerder gezuiverd en had een gemiddelde hoogte van $\pm 4,50$ m. In september 1967 vond de zuivering plaats.

In de eerste week van december 1967 trad sneeuwval op, gepaard gaande met ijzelafzetting. De vrijgestelde opstand heeft hier schade van ondervonden in de vorm van pleksgewijze afbreken en doorbuigen van de zwakke stammetjes (zie de afbeelding). Naar schatting zal hier $\pm 20\%$ van het na zuivering overgebleven aantal stammen verloren zijn gegaan. Dit betekent dat het toekomstige bos naar alle waarschijnlijkheid blijvend gaten zal vertonen.

Het is goed dat men zich door dit voorval realiseert welke consequenties een dergelijke zware ingreep in de opstand kan hebben. Nu moet hierbij wel worden aangetekend dat mag worden gesproken van zeer bijzondere weersomstandigheden. Op het gehele landgoed zijn, vooral in de oudere opstanden van groveden, bomen vernield, doordat stammen, boomkronen en takken zijn afgebroken. De boswachter ter plaatse, die reeds meer dan 20 jaar met het dagelijks toezicht op het landgoed is belast, had een dergelijke schade nog niet eerder meegemaakt. Een dergelijk nauw plantverband wordt tegenwoordig niet meer toegepast en het lijkt logisch te veronderstellen dat een soortgelijke zuivering, toegepast op een vroeger tijdstip, niet de hierboven geschetste schadelijke gevolgen zal hebben.